

СТАНОВИЩЕ

от д-р **Вълчин Здравков Даскалов**,
доцент по гражданско и семейно право (05.05.08) при ЮФ на УНСС,
външен член на научното жури на дисертационен труд за присъждане на
образователната и научна степен ”доктор” в област на висше образование 3. “Социални,
стопански и правни науки” професионално направление 3.6. „Право”, докторска програма
„Гражданско и семейно право ”

Автор: Ивайло Стоилов Василев

Тема: „Действие на вписването по българското вещно право”

Научен ръководител: проф. д-р Венцислав Петров Стоянов

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33-1389 от 29.03.2018г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” (ПУ) съм определен за член на научното жури за провеждане на процедура за защита на дисертационен труд на тема **„Действие на вписването по българското вещно право”** за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 3. “Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.6. „Право”, докторска програма „Гражданско и семейно право”. Автор на дисертационния труд е **Ивайло Стоилов Василев** – докторант в редовна форма на обучение към катедра „Гражданскоправни науки” с научен ръководител проф. д-р Венцислав Петров Стоянов.

Докторантът е представил пълен комплект материали на хартиен носител в съответствие с чл. 36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, с което е изпълнил формалните изисквания. В електронен вид са приложени и копия от 7 броя публикации по темата на дисертацията.

Ивайло Стоилов Василев е завършил с отличен успех средно образование в СОУ „П. Р. Славейков”- гр. Трявна. През 2014 г. завършва с отличен успех Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” и придобива ОКС „Магистър по право”. След завършване на юридическото образование работи като юрисконсулт в кантората на ЧСИ Петко Илиев, гр. Пловдив (2014-2015г.) и в кантората на адв. Атанас Костов, гр. Пловдив (2015-2016г.).

От 01.03.2015 г. Ивайло Василев е зачислен в редовна докторантура по „Гражданско и семейно право” в ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски” гр. Пловдив. По време на докторантурата и към настоящия момент работи и като хоноруван асистент по Вещно право и Гражданско право – обща част в Катедра „Гражданскоправни науки” към ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски” и съвместно с доц. д-р Люба Панайотова е ръководител на Кръжока по гражданско и търговско право към ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски”. През 2014 г. Ивайло Василев е избран за главен секретар на Управителния съвет на дружеството на Съюза на юристите в България в гр. Пловдив, която длъжност заема и до сега, а от 2017 г. е избран за председател на УС на Сдружение „Национален семинарен център „Темида”. По време на следването, както и по време на обучението в ОНС „доктор” докторантът е изключително активен участник в различни правни форуми. Участвал е в седем научни конференции, две от които международни и в два научни проекта, финансирани от Фонд „Научни изследвания” при ПУ „Паисий Хилендарски”. Лауреат е на осем различни награди на състезания за решаване на казуси и изготвяне на научни разработки на правни теми – една първа награда (конкурс за студенти юристи на „Сдружение за правна помощ на потребителите” – гр. Пловдив с разработка на тема „Предизвикателството да си потребител в България и в Европейския съюз”), три втори, две трети и две четвърти награди.

2. Актуалност на темата

Дисертационният труд е посветен на цялата палитра правни проблеми, които възникват във връзка с вписването на различни актове във връзка с недвижими имоти. Изследваният кръг от проблеми няма единен правен режим, налице са несистематично разпръснати норми в различни нормативни актове, които предлагат сравнително пестелива правна уредба. Съ-

щевременно тези вписвания имат изключително важно значение във вещното право. В тази връзка следва да се отбележи, че от няколко години страната се намира в състояние на замяна на съществуващата от години система на вещноправните вписвания с модерен имотен регистър, който следва да бъде изграден на други принципи. В практиката възникват множество въпроси във връзка с действието на вписването на различни актове, които не винаги намират категорични и еднозначни отговори. В българската правна наука към настоящия момент липсва цялостно самостоятелно изследване, посветено на действието на вписванията, свързани с недвижими имоти. По тези причини избраната тема е много актуална, както от теоретична така и от чисто практическа гледна точка.

3. Познание на проблема

Предложеният задълбочен анализ на изследваната проблематика несъмнено показва добро познание на целия кръг теоретични проблеми, които са свързани с действието на вписванията, свързани с недвижими имоти. Характерът на избраната тема е такъв, че изисква комплексни и задълбочени познания. Наличието на много широка правна култура и експертни познания във всички сфери на частното право, включително и на гражданския процес, е позволило на автора да предложи едно задълбочено и пълноценно научно изследване.

4. Методика на изследването

При осъществяване на изследването е използван комплекс от разнообразни научни методи – исторически, диалектически, сравнителноправен. Възникването и развитието на института на вписването се изследва чрез историческия метод. Логическата аргументация на тезите на автора по спорни моменти се изгражда чрез диалектическия метод. Чрез прилагането на критико-аналитичния метод се предлагат нови тълкувания и допълнения на познати теоретични постановки. Следва да се отбележи научната коректност на автора, който добросъвестно цитира и анализира съществуващи теории и схващания и предлага аргументи в тяхна подкрепа или критика. Ограничено е използван сравнителноправния метод като са цитирани предимно източници на английски език. Липсват обаче препратки и сравнения с аналогични институти в страните от германския правен кръг, от където практически е реципирана налаганата със Закона за кадастъра и имотния регистър (ЗКИР) реална система на вписване.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Предложеният дисертационен труд отговаря на формалните изисквания на чл. 27 ал. 2 ППЗРАСРБ и структурата му е изградена въз основа на класическите елементи: увод, изложение, заключение - резюме на получените резултати с декларация за оригиналност и библиография.

Уводът е доста кратък и освен поставените три конкретни цели съдържа кратко резюме на четирите глави. В него липсва задълбочена мотивировка на актуалността на темата – като единствен аргумент е посочено обстоятелството, че натрупаната богата съдебна практика е „сигурен индикатор за актуалността и значимостта на института” (стр. 10). Не са предложени и мотиви за научно-практическата необходимост от изследователската работа. Липсва обзор на използвания методологичен инструментариум. Изложението е развито в четири отделни глави. Глава първа има общо теоретичен характер и е посветена на общите особености на вписването. Предложен е кратък сравнителен и исторически обзор на възникването на вписването и различните системи за вписване, познати по света. Авторът дефинира понятието „вписване” и разграничава различните видове действия на вписването. Липсва анализ и отграничения от други близки правни институти – напр. други видове вписвания. Централно внимание е обърнато на производството по вписване. В тази част изложението на места се впуска в обременяващи технически подробности като напр. задължителните реквизити на подлежащия на вписване акт и молбата за вписване, както и приложенията към нея. В самостоятелна точка (т. 4) подробно е разгледан отказът на съдията по вписванията да постанови вписване. Следващите три глави са посветени на категоризираните от автора три вида действия на вписването на различни актове. Глава втора изследва актовете, чието вписване има само оповестително действие. Направена е характеристика на т.нар. „чисто” оповестително действие и в отделните подточки на точка първа на главата изчерпателно са изследвани всички актове, чието вписване според закона има само оповестително действие. Точка втора е посветена на публичността на оповестителното вписване като накрая е направен категоричен извод, че публичността на тази категория вписвания не основава презумпция за знание от

страна на третите лица за актовете вписване в книгите за вписванията съотв. в имотния регистър. В глава трета систематично са разгледани актовете, чието вписване има оповестително-защитно действие – актовете с вещен ефект, договори за наем със срок над една година, договорите за аренда в земеделието, договорите за управление на общите части в жилищен комплекс от затворен тип, договорите за особен залог върху търговско предприятие и подлежащите на вписване исковите молби (съотв. постановените по тях съдебни решения). Акцентът в тази част от работата е поставен върху правното значение на противопоставимостта като най-важно проявление на действието на вписването на изследваните актове. Изложени и критично са анализирани съществуващите теории относно правната същност на понятието противопоставимост по чл. 113 ЗС. Авторът дава предимство и подкрепя с допълнителни аргументи теорията за вписването като *condicio iuris* (стр. 122-125). В т. 6 изчерпателно са изследвани всички иски молби, които според българското право подлежат на вписване. Глава четвърта е посветена на актовете, чието вписване има смесено оповестително-защитно и конститутивно действие. В тази част от работата са изследвани хипотезите на вписване на ипотеките; възбраните; молбата на кредитор за отделяне на недвижимите имоти на наследодателя по чл. 67, ал. 1 ЗН; отказите от право на собственост или ограничени вещни права по чл. 100 ЗС. Работата завършва със стегнато заключение, която се състои от две части. В първата част синтезирано, в табличен вид са представени основните приноси, до които е стигнало изложението на работата. Във втората част са обобщени направените в изложението на работата предложения *de lege ferenda*.

Достоинствата и научно-практическите резултати на представения за защита дисертационен труд следва да бъдат оценени като комплекс в своята цялост. Към тях следва да се подходи от няколко различни аспекта, които обединяват няколко фактора, предопределящи значимостта на извършената работа.

На първо място, изследваната проблематика има особено важно стопанско значение – недвижимите имоти са активите с относително най-висока стойност, пазарът им през последните години търпи значително развитие. Наред с това, допълнителни проблеми възникват и поради започналата през м. април 2000г. чрез тогава приетия ЗКИР реформа на системата за вписвания на актове свързани с недвижими имоти, която и досега не е завършила. Така, действащия практически дуалистичен правен режим създава и допълнително объркване и несигурност в тази важна обществена система. Вторият фактор, определящ значимостта на работата, се предопределя от обстоятелството, че това е първото в българската правна литература цялостно систематично монографично изследване, посветено на вписванията с вещно-правно значение. Действително тези въпроси са занимавали и много други автори, но те са насочвали вниманието си към отделни конкретни проблеми. На трето място, като важно достойнство на работата може да се изтъкне използваният от автора цялостен подход към изследването. Той е успял да направи изчерпателно проучване на всички актове, свързани с недвижими имоти, които подлежат на вписване и да направи анализ на действието на тези вписвания. Това е позволило на автора да открие общи особености и да разграничи три вида действия на вписването. Този начин на работа е позволил да се постигнат теоретични изводи и обобщения като в тяхната основа е залегнал обстоен анализ на съдебната практика.

В представения за защита дисертационен труд са налице сериозни научни резултати и приноси към развитието на българската правна наука. Следва да бъдат посочени някои по-важни конкретни постижения:

- авторът аргументира теорията за противопоставимостта спрямо трети лица в хипотезата на чл. 113 ЗС като обосновава тезата, че вписването не е елемент от фактическия състав, а *condicio iuris*. Тази теза не е безспорна, но следва да се отбележи, че предложената аргументация е сполучлива;

- работата съдържа самостоятелно изследване на правната същност на ипотечното право (стр. 141-149). Поставеният въпрос не е нов в правната доктрина, но Ивайло Василев за първи път предлага цялостен анализ и убедителна систематична аргументацията на тезата, че ипотеката не е вещно право е съответно логично следващия от това извод, че нормата на чл. 113 ЗС няма приложение при ипотеките;

- Предложеното в глава четвърта, т. 2, изследване на правния институт на възбраната (стр. 232-249) има цялостен и завършен характер и е първо по рода си в българската правна литература и има както теоретично така и практическо значение;

- обоснован е изводът, че вписването е елемент от фактическия състав при молбата на кредитор за отделяне на недвижимите имоти на наследодателя по чл. 67, ал. 1 ЗН и удачно е аргументирано, че от това вписване възниква смесено оповестително-защитно и конститутивно действие.

Наред с предложението задълбочен теоретичен анализ на изследваната тема Ивайло Василев предлага и изследване на множество проблеми с важно практическо значение. Авторът е установил и коментирал редица слабости в правната уредба и е направил множество предложения за усъвършенстване на законодателството (общо 11). В цялата работа се използват и аргументи от наличната богата съдебна практика, която също е анализирана критично. Редица теоретични разсъждения позволяват да се обосноват нужни тълкувания на някои не съвсем ясни правни норми.

Работата е написана на стегнат и прецизен юридически език. Чете се лесно, изложените тези са логични и разбираеми и добре аргументирани. Използваният научен апарат е много богат и убедителен – направени 466 бележки под линия, които в голямата си част са препращания към литературни източници. Използвана е богата българска и чуждестранна литература, чийто списък обхваща 187 заглавия, от които 159 на български език, 28 на немски и английски език. Бележките под линия са направени сериозно и основателно и имат за цел да насочат читателя към литературни източници по дискутираните проблеми и съдебна практика.

Представеният за защита дисертационен труд съчетава сериозни научни резултати и приноси към развитието на правната наука с важни практически изводи и предложения за тълкуване на закона и неговото усъвършенстване. По мое убеждение постигнатите резултати и приноси на докторанта доказват не само задълбочените му теоретични познания в областта на цялото частно право, но и неговите способности за самостоятелни научни изследвания и изграждането на цялостни обосновани теории. Авторът на работата се доказва като отличен юрист и изграден учен-изследовател.

6. Автореферат и публикации

Предложеният автореферат е с обем от общо 41 страници и обективно отразява и резюмира съдържанието на работата и основните научни постижения. По темата на дисертационния труд са направени седем публикации. Две статии са публикувани в сп. „Правна мисъл”, една в Научни трудове на ИДП/БАН. И двете издания са с редакционни съвети и колегии, а сп. „Правна мисъл” е единственото българско реферирано правно списание. Това гарантира високите научни качества на публикуваните материали. Наред с публикациите по темата Ивайло Василев е представил списък от общо 19 публикации, които са и в други области на правото и показват широки правни интереси и ангажираност към правната наука.

7. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Към дисертационния труд могат да се отправят и някои критични бележки и препоръки, които като цяло не могат да дискредитират неговите безспорни достойнства. Тяхната цел е да провокират творческо-изследователския подход на докторанта и да го стимулират към допълнителни изследвания. Най-съществените бележки са следните:

- Структурата на дисертационния труд на места е нелогична. Уводът е твърде кратък и схематичен (общо 3 страници) и не въвежда читателя в логиката на труда. В края на общо теоретичната глава първа липсва теоретична част, която да е посветена на действието на вписването. Именно в тази част можеше да бъде начертана логиката на последващото съдържание – разглеждане на трите вида действие на вписването в глави втора, трета и четвърта. Заглавията на тези глави изобщо не са в хармония с темата на дисертацията – те са посветени на три вида актове, а не на трите вида действие на вписването на тези актове. Във всяка от тези глави липсва въвеждаща теоретична част, която да дава дефиниция и поне кратко да очертава особеностите на съответния вид вписване, на който е посветено изложението в нея. В цялата работа систематично се изтъква съществуването на два режима на вписване – по Правилника за вписванията (ПВ) и по ЗКИР. Логично обяснението на най-важните разлики и прилики би

следвало да улесни читателя още в началото на работата. Вместо това този въпрос се засяга едва в заключението. Съдържащите се там пасажи със заглавия „Вписването по българското право – преход от персонална към реална система на вписване” и „Българското право възприема принципите на негативната система на вписване” трябва да бъдат поставени в глава първа и развити по-подробно. Също съвсем нелогично в заключението липсва прогноза за тенденциите на развитие на института на вписването, особено в светлината на общностното право. Такъв текст обаче се съдържа в глава първа, т.1.4., където изобщо не му е мястото. Логично би било с тази прогноза да завърши работата.

- В цялата работа приоритет се дава на съответните документи, а не на волеизявленията, които те материализират. Още в т. 2.1. на глава първа като елементи на фактическият състав на вписването се обявяват молбата на правоимащия и определението на съдията по вписването (стр. 35). Всъщност юридическите факти са направените от участниците в производството волеизявления, облечени в предписаната от закона форма на молба и определение. Именно на това място в работата следва да се анализира и тезата дали издаването на подлежащия на вписване акт не е елемент от фактическия състав на вписването. Субективното право на заинтересованото лице да направи волеизявление, с което да иска вписване се поражда именно с появата на този подлежащ на вписване акт в правния мир.

- В глава трета подробно е изследвано действието на вписването на определените от различни закони искиви молби (т. 6.1.-6.10). В целия текст като действие на вписването на исковата молба се изтъква нейната противопоставимост. Това твърдение е неточно. Вписаната искова молба само по себе си не е противопоставима. Наред оповестителното действие, това вписване фактически под условие запазва евентуалната бъдеща протипоставимост на съдебното решение, с което исковата молба евентуално бъде удовлетворена. Противопоставимо е съдебното решение, което има сила на пресъдено нещо, а не самата искова молба. От тази гледна точка би могло да се направи извода и за особен вид резервиращо действие под условие на вписаната искова молба.

Направените по-горе бележки имат единствено за цел да бъдат от полза на автора при бъдещо публикуване на работата. Констативните слабости не накърняват научните достойнства на работата.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговаря на всички на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Юридическия факултет, приети във връзка с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

Дисертационният труд показва, че докторантът Ивайло Стоилов Василев притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Гражданско и семейно право” като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид изложените по-горе съображения, в заключение убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди на Ивайло Стоилов Василев образователната и научна степен ‘доктор’ по право в област на висше образование: “Социални, стопански и правни науки”, професионално направление „Право” докторска програма „Гражданско и семейно право”.

07.05.2018 г.

Изготвил становището:
(доц. д-р Вълчин Даскалов)